

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Νεοελληνική Γλώσσα

Β΄ Λυκείου

Τίτλος:

«Αξίες και ιδέες σχετικές με τον πόλεμο και την ειρήνη, όπως αναδεικνύονται μέσα από τη Λογοτεχνία και φωτίζονται από την Ιστορία»

Συγγραφή: **ΙΩΑΝΝΑ ΧΑΛΙΣΙΑΝΗ**

Εφαρμογή: **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΜΑΤΣΟΥΚΑ**

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Θεσσαλονίκη 2015

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας: Δημήτρης Κουτσογιάννης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Αξίες και ιδέες σχετικές με τον πόλεμο και την ειρήνη, όπως αναδεικνύονται μέσα από τη Λογοτεχνία και φωτίζονται από την Ιστορία

Εφαρμογή σεναρίου

Κωνσταντίνα Ματσούκα

Δημιουργία σεναρίου

Ιωάννα Χαλισιάνη

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

Τάξη

Β' Λυκείου

Σχολική μονάδα

40ο ΓΕΛ Αθηνών-Γκράβα

Χρονολογία

Από 19-02-2015 έως 30-04-2015

Διδακτική/θεματική ενότητα

Διαθεματικό σενάριο στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας γύρω από τις ανθρώπινες αξίες και ιδέες που αναπτύσσονται με επίκεντρο το πρόβλημα του πολέμου και της ειρήνης με υλικό από τα κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας .
Αντλεί από την ενότητα Ειρήνη-Πόλεμος των Θεματικών Κύκλων.

Διαθεματικό

Ναι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

I. Φιλολογικής ζώνης

Νεοελληνική Γλώσσα

Νεοελληνική Λογοτεχνία

Χρονική διάρκεια

Εννέα (9) διδακτικές ώρες

Χώρος

Σημειώνονται οι χώροι που αξιοποιήθηκαν για την εφαρμογή του σεναρίου ως εξής:

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής

II. Εικονικός χώρος: wiki

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Το προτεινόμενο σενάριο αντλεί στοιχεία από σύγχρονες θεωρίες για τη γλωσσική διδασκαλία και για τη διαδικασία ενδοσχολικής μάθησης. Οι δραστηριότητες που το απαρτίζουν είτε μπορούν να ενταχθούν σε ένα ευρύτερο σχέδιο ερευνητικής εργασίας (project), που για να υλοποιηθεί στο σύνολό του απαιτεί αρκετές ώρες από τον σχολικό χρόνο, είτε μπορούν να αποσπαστούν και να υλοποιηθούν αυτόνομα ως εμπλουτισμένες δράσεις στο πλαίσιο της γλωσσικής διδασκαλίας. Στην πρώτη περίπτωση, το σενάριο είναι απαιτητικό σε χρόνο, ενώ στη δεύτερη δεν προϋποθέτει σημαντικές παρεκκλίσεις από το τυπικό πρόγραμμα σπουδών.

Πιθανώς να χρειαστεί η διάθεση εξωδιδακτικού χρόνου από τους μαθητές για την αναζήτηση κατάλληλου σε κάθε φάση υλικού ή για τη συνεργασία με τους συμμαθητές τους σε περίπτωση που δεν επαρκούν οι ώρες διδασκαλίας των εμπλεκόμενων γνωστικών πεδίων.

Για την υλοποίησή του απαιτείται η διάθεση του σχολικού εργαστηρίου Η/Υ και του υπόλοιπου αναγκαίου τεχνολογικού εξοπλισμού. Οι εκπαιδευτικοί που θα αναλάβουν την εφαρμογή του χρειάζεται να είναι εξοικειωμένοι με τον συντονισμό

ερευνητικών εργασιών των μαθητών, οι μαθητές με την ομαδική εργασία, ενώ αμφότεροι χρειάζονται προηγούμενη εξοικείωση με την αξιοποίηση των Η/Υ και του διαδικτύου ως περιβαλλόντων έρευνας και παραγωγής λόγου. Πιο συγκεκριμένα, από πλευράς του δασκάλου απαιτείται η υιοθέτηση πιο ευέλικτης στάσης απέναντι στο πρόγραμμα σπουδών, ώστε να αποδεσμευτεί από την απλή διεκπεραίωση της διδακτέας ύλης που ορίζουν τα σχολικά εγχειρίδια και να παίξει ουσιαστικό ρόλο τόσο στην παραγωγή και τη διαμόρφωση του διδακτικού υλικού, όσο και στον σχεδιασμό, τον συντονισμό και την ανατροφοδότηση των δράσεων που θα αναλάβουν οι μαθητές.

Τέλος, το σύνολο των εμπλεκόμενων στο προτεινόμενο σχέδιο εργασίας (μαθητές και διδάσκων) θα χρειαστεί να αναλάβει τη δημιουργία και τη συντήρηση της εφαρμογής wiki, στην οποία θα αναρτώνται οι επιμέρους εργασίες των ομάδων των μαθητών, θα συνοψίζονται και θα συντίθενται τα συμπεράσματα από τα επιμέρους στάδια της έρευνάς τους. Αυτό σημαίνει ότι κάποιοι μαθητές θα αναλάβουν να παίξουν ρόλους συντονιστών σε ό,τι αφορά τη διαχείριση του wiki και την ανάρτηση δημοσιεύσεων. Για να έχουν όλοι οι μαθητές την ευκαιρία να αναλάβουν διαχειριστικούς ρόλους, μπορεί να γίνει σε αυτούς κατανομή διαφορετικών αρμοδιοτήτων και επίσης είναι δυνατόν να διαδέχονται ο ένας τον άλλο στη διαχείριση του wiki κάθε φορά που η πορεία των εργασιών μεταβαίνει σε επόμενη φάση.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Ιωάννα Χαλισιάνη, Αξίες και ιδέες σχετικές με τον πόλεμο και την ειρήνη, όπως αναδεικνύονται μέσα από τη Λογοτεχνία και φωτίζονται από την Ιστορία, Νεοελληνική Γλώσσα Α'-Β'-Γ' Λυκείου, 2011.

Το σενάριο αντλεί

-

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο θεωρητικός προβληματισμός γύρω από τον πόλεμο (αιτίες, συνέπειες) και την ειρήνη (αξία και αναγκαιότητά της, προϋποθέσεις διατήρησής της) εντάσσεται στους θεματικούς κύκλους που προσεγγίζονται στο πλαίσιο της διδασκαλίας της Νεοελληνικής Γλώσσας στο Λύκειο. Το παρόν σενάριο εκτυλίσσεται με επίκεντρο τον σχετικό προβληματισμό, αλλά δεν επικεντρώνεται στη συνήθη ανάλυση του ζητήματος, αυτήν δηλαδή που στοχεύει απλώς στην προετοιμασία των μαθητών να ανταποκριθούν στην ανάπτυξη σχετικών θεμάτων κατά την παραγωγή γραπτού λόγου (παρότι δεν αποκλείει και αυτού του είδους την εξάσκηση-προετοιμασία). Το σενάριο επικεντρώνεται στο να καλλιεργήσει στους μαθητές προβληματισμό όχι μόνο σε σχέση με την αυτονόητη φρίκη του πολέμου και την αναγκαιότητα της ειρήνης, αλλά και σε σχέση με το γεγονός ότι αναπτύσσονται ανθρώπινες αξίες οι οποίες δε συνδέονται μόνο με την ειρήνη αλλά και με τον πόλεμο (ιδέες και αξίες που εκλογικεύουν το γεγονός της ύπαρξης πολέμων). Το σενάριο εμπλέκει τους μαθητές στη διαδικασία να διερευνήσουν όχι μόνο πώς αποτυπώνεται η φρίκη του πολέμου στην ανθρώπινη συνείδηση, αλλά και ποιες ανθρώπινες αξίες (ηρωισμός, πατριωτισμός, ελευθερία) συνδέονται με τον πόλεμο. Το διδακτικό αντικείμενο της Λογοτεχνίας προσφέρεται να αξιοποιηθεί σε αυτό το σχέδιο διδασκαλίας, γιατί εξασφαλίζει το κατάλληλο υλικό και τις αφορμές για προβληματισμό.

Το σενάριο αποτελεί ένα σχετικά σύνθετο σχέδιο εργασίας, που περιλαμβάνει αρκετές επιμέρους δραστηριότητες. Σε κάθε στάδιο της εργασίας τους, οι μαθητές αναλαμβάνουν να μελετήσουν σε ομάδες ένα ζήτημα, έχοντας στη διάθεσή τους το κατάλληλο προς επεξεργασία υλικό και υποβοηθούμενοι από συγκεκριμένα

ερωτήματα που θέτει ο/η εκπαιδευτικός (φύλλο εργασίας). Αφού διέλθουν από τα αναγκαία στάδια διερεύνησης του θέματος, διαπραγμάτευσης (κυρίως όταν υπάρξει διαφωνία εντός της ομάδας) και ανατροφοδότησης (από τον/την εκπαιδευτικό και τα μέλη των υπολοίπων ομάδων), στο τέλος παράγουν κάποιο προϊόν που αποτυπώνει την εργασία που προηγήθηκε. Ο/Η εκπαιδευτικός, εκτός από τη διερευνητική προσέγγιση του θέματος, ενθαρρύνει την αυτοαξιολόγηση (αυτοκριτική) της ομάδας και την αμοιβαία αξιολόγηση των ομάδων, διαδικασίες μέσω των οποίων καλλιεργούνται στους μαθητές μεταγνωστικές ικανότητες.

Τα λογοτεχνικά κείμενα που θα αξιοποιηθούν δεν είναι αναγκαίο να περιορίζονται σε αυτά του διδακτικού εγχειριδίου – αν και το μεγαλύτερο μέρος τους προέρχεται από το σχολικό εγχειρίδιο και από τις μελετώμενες στην οικεία σχολική τάξη περιόδους λογοτεχνικής παραγωγής.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Προτείνεται ως μέθοδος εργασίας για την υλοποίηση του παρόντος σεναρίου μια ανοιχτή και ευέλικτη διαδικασία η οποία υιοθετεί κάποια στοιχεία της μεθόδου project. Σε όλες τις φάσεις υλοποίησης του σεναρίου κρίνεται απαραίτητη η εργασία των μαθητών σε ομάδες, πράγμα που προκύπτει και από τον ομαδοκεντρικό χαρακτήρα της μεθόδου project. Η σύνθεση των ομάδων καλό είναι να αλλάζει στις διαφορετικές φάσεις των εργασιών, ενώ σε κάθε ομάδα η οργάνωση και η κατανομή των ρόλων καθορίζεται από τα ίδια τα μέλη της. Τα μέλη αυτά συνδιαμορφώνουν τους στόχους, τις μεθοδεύσεις τους και την πορεία δράσης τους, ενώ ο εκπαιδευτικός φροντίζει να παρεμβαίνει μόνο όταν είναι αναγκαίο για την υποστήριξη των προσπαθειών τους. Η μέθοδος της εργασίας των μαθητών σε ομάδες είναι σύμφωνη και με το θεωρητικό μοντέλο μάθησης που υιοθετείται στο πλαίσιο της διδακτικής

πρότασης, αυτό του *κοινωνικού κονστροκτιβισμού*. Στο πλαίσιο του συγκεκριμένου μαθησιακού μοντέλου, η γνώση δομείται σταδιακά και κατακτάται ως προϊόν κοινωνικής αλληλεπίδρασης.

Τέλος, στη διαμόρφωση της παρούσας πρότασης έχει επιδράσει το ρεύμα του κριτικού γραμματισμού, που προέρχεται από την παράδοση της κριτικής γλωσσολογίας. Σύμφωνα με την κριτική προσέγγιση, κανένα κείμενο δεν είναι ουδέτερο, αλλά αποτελεί μέρος μιας ιδεολογικά δομημένης κοινωνικής και πολιτικής πραγματικότητας. Στο πλαίσιο της επιδίωξης του κριτικού γραμματισμού, το σχολείο στοχεύει να καλλιεργήσει στα παιδιά την ικανότητα κριτικής ανάγνωσης των ποικίλων κειμένων, την ικανότητα δηλαδή να αξιοποιούν τη λεξικογραμματική τους γνώση με σκοπό την κατανόηση της πραγματικότητας (Κουτσογιάννης 2010).

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Αναμένεται οι μαθητές:

- Να αντιληφθούν ότι οι ιστορικές αλλαγές φέρνουν αλλαγές στις ανθρώπινες αξίες και ιδεολογίες και αυτό αποτυπώνεται στη γλώσσα (εξέλιξη της σημασίας και της χρήσης των λέξεων) και στη λογοτεχνία (ποίηση και πεζογραφία). Συγκεκριμένα, η εμπειρία του πολέμου εγγράφεται με διαφορετικό τρόπο στις συνειδήσεις των ανθρώπων σε κάθε ιστορική εποχή και συνδέεται με διαφορετικές αξίες και προβληματισμούς, πράγμα που διαφαίνεται τόσο στη λογοτεχνική παραγωγή όσο και στην ίδια τη γλώσσα.

Γνώσεις για τη γλώσσα και/ή το αντικείμενο της κάθε επιστημονικής περιοχής

- Γνώσεις για τη γλώσσα: Αφενός το παρόν σενάριο στοχεύει στην καλλιέργεια κριτικής ενημερότητας ως προς τους παράγοντες που οδηγούν στην πολυσημία ή αμφισημία του λεξιλογίου και του λόγου γενικότερα. Αφετέρου

αποσκοπεί να καλλιεργήσει πιο δημιουργικές πρακτικές προσέγγισης του λόγου, όπως αυτές περιγράφονται στην επόμενη ενότητα, όπου εξηγείται η σχέση του σεναρίου με τους διαφορετικούς τύπους γραμματισμών.

- Βαθύτερη προσέγγιση της λεγόμενης «αντιπολεμικής λογοτεχνίας»: τι προσδιορίζει την ταυτότητα ενός λογοτεχνικού έργου ως αντιπολεμικού, ποιες αξίες και ποιους προβληματισμούς εκφράζει, ποια γνωρίσματα διέπουν ένα αντιπολεμικό λογοτεχνικό κείμενο.

Γραμματισμοί

Γλωσσικός – Κλασικός γραμματισμός

1. Η επιδίωξη του γλωσσικού–κλασικού γραμματισμού στο πλαίσιο της παρούσας πρότασης εστιάζει μεταξύ άλλων στο πεδίο του λεξιλογίου. Επιδιώκεται οι μαθητές να εμβαθύνουν στη σημασία, τη χρήση και την πολυσημία λέξεων που εμπίπτουν στο θεματικό πεδίο «πόλεμος-ειρήνη», να συλλάβουν τις λογικές–σημασιακές σχέσεις στο πλαίσιο αυτού του σημασιολογικού πεδίου και να εκμεταλλεύονται την αμφισημία-πολυσημία των όρων για την παραγωγή νοημάτων, μεταφορικών και κυριολεκτικών.
2. Σημαντική βαρύτητα δίνεται στο να ασκηθούν στην παραγωγή κειμένων επιχειρηματολογίας, μέσω των οποίων θα εκθέτουν και θα τεκμηριώνουν τις απόψεις τους για ζητήματα που τίθενται προς διερεύνηση.

Νέοι γραμματισμοί

Επιδιώκεται οι μαθητές:

- να ασκηθούν στο να αξιοποιούν σύγχρονα (ψηφιακά) περιβάλλοντα εργασίας, ως μέσα πρακτικής γραμματισμού, για να αποτυπώνουν συνεργατικά σκέψεις και συμπεράσματα έρευνας αλλά και για να τα εκθέτουν στο κοινό της τάξης τους. Συγκεκριμένα, ασκούνται στο να παράγουν ψηφιακό κείμενο, που έχει ως χαρακτηριστικά του την αφαίρεση και στο να το υποστηρίζουν μέσω της προφορικής παρουσίασης·

- να ασκηθούν στη συνεργατική παραγωγή λόγου και να αξιοποιούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις δυνατότητες των περιβαλλόντων συνεργατικής παραγωγής λόγου.
- να μάθουν να αντιμετωπίζουν την παραγωγή γραπτού λόγου ως δυναμική και όχι ως στατική διαδικασία, το τελικό προϊόν της οποίας προκύπτει μετά από διαρκείς αναθεωρήσεις και με την εξελικτική μετάβαση από κάθε εκδοχή στη νεότερή της και περισσότερο βελτιωμένη.

Κριτικός γραμματισμός

Επιδιώκεται η κριτική ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων. Η προσέγγιση της κριτικής ανάγνωσης λογοτεχνικών κειμένων και μάλιστα υπό τη συγκεκριμένη ερευνητική σκοπιά που προβλέπεται σε αυτό το σενάριο (ανθρώπινα βιώματα, απόψεις, αξίες συνδεμένα με τον πόλεμο και την ειρήνη) πιθανώς να «καταστρέφει» κάποιες φορές την αισθητική πρόσληψη και την απόλαυση του κειμένου.

Στόχοι της κριτικής προσέγγισης που προτείνεται είναι:

- να ασκηθούν οι μαθητές στη στοχοθετημένη κριτική ανάλυση ενός κειμένου, στο πλαίσιο της οποίας θα ανιχνεύουν επιλεκτικά τα στοιχεία εκείνα που τροφοδοτούν με πληροφορίες την έρευνά τους.
- να ασκηθούν στο να συσχετίζουν τα χαρακτηριστικά ενός κειμένου με την εποχή του, το κειμενικό είδος στο οποίο ανήκει, τον συγγραφέα/ποιητή, την ταυτότητά του και τις θέσεις του.

Διδακτικές πρακτικές

Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία: Οι μαθητές εργάζονται σε ομάδες, μελετούν κείμενα, απομονώνουν θέσεις και ιδέες και στέκονται κριτικά απέναντι σ' αυτές. Ανταλλάσσουν μεταξύ τους σκέψεις, μαθαίνοντας να ακούν και να σέβονται τις απόψεις των συμμαθητών τους. Τέλος, συνεργάζονται και συνθέτουν από κοινού κείμενα.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Η ενασχόλησή μου με την εν λόγω διδακτική πρόταση στοχεύει σε κοινωνική ευαισθητοποίηση των μαθητών μου και στην καλλιέργεια στάσεων εναντίον της βίας. Η παρούσα πρόταση στοχεύει, όπως επισημάνθηκε, σε μια κριτική προσέγγιση του πώς τοποθετείται διαχρονικά η ανθρώπινη φύση απέναντι στον πόλεμο.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Η υλοποίηση του σεναρίου αφορά την ενότητα Ειρήνη-Πόλεμος των Θεματικών Κύκλων και προσαρμόζεται στο πλαίσιο σπουδών και στην προβλεπόμενη διδακτική ύλη των μαθημάτων της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας και στην Α΄ και Β΄ τάξη του Λυκείου. Συγκεκριμένα η εφαρμογή επιμέρους δραστηριοτήτων εναρμονίζεται με τις ακόλουθες ενότητες της Λογοτεχνίας:

- **Α΄ Λυκείου:** Από το δημοτικό τραγούδι: ακριτικά, ιστορικά και κλέφτικα δημοτικά τραγούδια
- **Β΄ Λυκείου: Ποίηση:**
 - [Γ. Βαφόπουλος, «Η ελεγεία των αδερφών»](#),
 - [Ν. Βρεττάκος, «Ειρήνη»](#),
 - [Ο. Ελύτης, «Το Άξιον εστί»](#),
 - [Γ. Ρίτσος, «Ρωμιοσύνη»](#),
 - [Γ. Σεφέρης, «Τελευταίος Σταθμός»](#).
- **Πεζογραφία:**
 - [Στρατής Μυριβήλης-Η ζωή εν τάφω](#),
 - [Ηλίας Βενέζης- Το νούμερο 31328 \(Κεφάλαιο ΙΖ\)](#),
 - [Γιάννης Μπεράτης-Το πλατύ ποτάμι](#),

- ο [Αντώνης Σαμαράκης-Το ποτάμι](#)

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Ο τρόπος με τον οποίο οι διδάσκοντες χρησιμοποιούμε τις νέες τεχνολογίες και αθούμε και τους μαθητές να τις χρησιμοποιήσουν στο πλαίσιο του μαθήματος αλλά και στην καθημερινότητά τους συμβάλλει στη διαμόρφωση του είδους «των μαθητικών εγγράμματων ταυτοτήτων που συνεισφέρουμε να συγκροτηθούν με τις επιλογές και προτάσεις μας» (Κουτσογιάννης 2011: 18). Έτσι και στο πλαίσιο αυτού του σεναρίου η αξιοποίηση των δυνατοτήτων που δίνουν οι νέες τεχνολογίες προσφέροντας αυθεντικά περιβάλλοντα λόγου, επικοινωνίας και μάθησης, προωθεί τη διάπλαση του σύγχρονου πολίτη που γνωρίζει να αποκωδικοποιεί τις πληροφορίες που λαμβάνει, να στέκεται κριτικά απέναντί τους, να συνεργάζεται με τους άλλους και να εκφέρει τη δική του άποψη.

Κείμενα

α) Τραγούδια με ελληνικό κατά προτίμηση αλλά και με αγγλικό στίχο και με περιεχόμενο αντιπολεμικό ή φιλειρηνικό (πολλά αποτελούν μελοποιημένα ποιήματα):

- «Ο στρατιώτης», Μ. Λοΐζος & Κ. Μητροπούλου, από τον δίσκο *Τραγούδια του δρόμου* <http://www.youtube.com/watch?v=6gOd94MmPc4>
- «Ο στρατιώτης ποιητής», Γ. Σπανός & Μ. Σαχτούρης, από τον δίσκο *Τρίτη Ανθολογία* <http://www.youtube.com/watch?v=Zim08F8j5uU>
- «Μη με ρωτάς», Μ. Λοΐζος & Λ. Παπαδόπουλος, από τον δίσκο *Τραγούδια του δρόμου* <http://www.youtube.com/watch?v=PbXps1KDAjg>
- «Ο Γ' παγκόσμιος», Μ. Λοΐζος & Γ. Νεγρεπόντης, από τον δίσκο *Τραγούδια του δρόμου* <http://www.youtube.com/watch?v=CiexUTODoLY>
- «Στον πόλεμο ο Τζο» Μ. Λοΐζος & Γ. Νεγρεπόντης, από τον δίσκο *Τα Νέγρικα* <http://www.youtube.com/watch?v=hg7-LaHvWCc>

- «Μπήκαν στην πόλη οι οχτροί», Γ. Μαρκόπουλος, από τον δίσκο *30 επιτυχίες 1970 - 1980* <http://www.youtube.com/watch?v=cHPcu-VeQmQ>
- «Κι ήθελε ακόμη», Θ. Μικρούτσικος & Μ. Αναγνωστάκης, από τον δίσκο *Τραγούδια της λευτεριάς* <http://www.youtube.com/watch?v=9Kzzf2b6Ipw>
- «Τούτες τις μέρες», Χ. Λεοντής & Γ. Ρίτσος, από τον δίσκο *Καπνισμένο τσουκάλι* <http://www.youtube.com/watch?v=-M3OHTDf3so>
- «Αύριο μπορεί να μας σκοτώσουν», Χ. Λεοντής & Γ. Ρίτσος, από τον δίσκο *Καπνισμένο τσουκάλι* <http://www.youtube.com/watch?v=r-WHPzb95Wc>
- «Οι νεκροί», Γ. Σπανός, από τον δίσκο *Τρίτη Ανθολογία* <http://www.youtube.com/watch?v=R1gaEgKVG0E>
- «Η μπαλάντα του νεκρού στρατιώτη», Μπέρτολντ Μπρεχτ (μουσική-ποίηση) <http://www.youtube.com/watch?v=uY4j5RPA5i8>
- «The unknown soldier», The Doors, από τον δίσκο *Waiting for the sun* <http://www.youtube.com/watch?v=UDUOVyiX9fk>
- «Imagine», J. Lennon, <http://www.youtube.com/watch?v=XLgYAHHkPFs>

β) Αντιπολεμικές ταινίες:

- *Θωρηκτό Ποτέμκιν* του Σεργκέι Άιζενστάιν, 1925
- *Αποκάλυψη τώρα* του Φράνσις Φορντ Κόπολα, 1979
- *Ο Τζόνι πήρε τ' όπλο του* του Dalton Trumbo, 1971
- *Underground* του Εμίρ Κουστουρίτσα, 1995
- *Χιροσίμα, αγάπη μου* του Αλέν Ρενέ, 1959
- *Τι έκανες στον πόλεμο Θανάση* του Ντίνου Κατσουρίδη, 1971
- *Ο μεγάλος δικτάτορας* του Τσάρλι Τσάπλιν, 1940

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Φάση προετοιμασίας (δώρο στη σχολική αίθουσα διδασκαλίας)

Πριν ξεκινήσει η εφαρμογή του σεναρίου στη διδακτική ώρα Λογοτεχνίας

ενημερώθηκαν οι μαθητές για την πορεία διδασκαλίας που θα ακολουθούσαμε και για τη χρήση των ΤΠΕ. Μέσα από συζήτηση διαπιστώσαμε τη θετική στάση τους απέναντι στη χρήση του Η/Υ στα γλωσσικά μαθήματα, το ενδιαφέρον τους να σπάσουμε τη σχολική ρουτίνα με κάτι διαφορετικό και το βαθμό εμπλοκής τους στη χρήση των ΤΠΕ. Μάλιστα με βάση το κριτήριο αυτό συγκρότησαν με δική τους πρωτοβουλία πέντε ομάδες. Σε κάθε ομάδα υπήρχε τουλάχιστον ένας μαθητής με άριστο χειρισμό των ψηφιακών εργαλείων και συγκεκριμένα του επεξεργαστή κειμένου και του wiki και με προσωπικό λογαριασμό email προκειμένου να γίνει η εγγραφή των ομάδων τους στην πλατφόρμα του wiki της τάξης που δημιούργησε η εκπαιδευτικός. Πρόκειται για κλειστή ομάδα επικοινωνίας και εργασίας στο wikispaces την οποία ονόμασα logotexnia-40gel και έστειλα αίτημα-πρόσκληση στους εκπροσώπους των ομάδων που διέθεταν λογαριασμό email.

Φάση προετοιμασίας (στο σπίτι)

Κατά τη φάση της προετοιμασίας, δημιούργησα κλειστή ομάδα επικοινωνίας και εργασίας στο wikispaces την οποία ονόμασα logotexnia-40gel και έστειλα αίτημα-πρόσκληση στους εκπροσώπους των ομάδων που διέθεταν λογαριασμό email. Στη συνέχεια ανήρτησα στην κλειστή ομάδα στο wiki τα ονόματα των μελών των ομάδων, τα φύλλα εργασίας και τα κείμενα που θα επεξεργαζόταν η τάξη ως συνοδευτικό υλικό. Επίσης ανήρτησα υποστηρικτικό υλικό του σεναρίου αποτελούμενο από τραγούδια και ταινίες που αναφέρονται στο θέμα μας: ειρήνη πόλεμος και το ζητούμενο να γίνει προφορική συζήτηση στην τάξη και στη συνέχεια ψηφιακή συζήτηση με μορφή σχολίου στο χώρο του wiki.

Φάση εφαρμογής σεναρίου

Αφόρμηση (1 ώρα στο εργαστήριο πληροφορικής και εργασία στο σπίτι)

Η προφορική συζήτηση στο εργαστήριο διήρκεσε μια διδακτική ώρα αφού άκουσαν κάποια από τα τραγούδια γνώριμα και αγαπητά. Σχολίασαν τη στενή εξοικείωσή τους

με τραγούδια με ηρωικό ή πολεμικό περιεχόμενο αποτέλεσμα της συμμετοχής τους σε εθνικές γιορτές στο σχολείο, επέλεξαν από αυτά τραγούδια που τους άρεσαν και αιτιολόγησαν τις προτιμήσεις τους με βάση τα συναισθήματα που τους προκαλεί το άκουσμα του κάθε τραγουδιού. Τέλος περιηγήθηκαν στο YouTube για να δουν trailer των προτεινόμενων ταινιών, αφού δεν τις γνώριζαν και πρότειναν ως αγαπημένες άλλες ταινίες σχετικές με τον πόλεμο. Στο σπίτι τους ανέθεσα να παρακολουθήσουν μια από τις ταινίες ή να ακούσουν δυο-τρία από τα προτεινόμενα τραγούδια και να αναδείξουν ανθρώπινα συναισθήματα και στάσεις απέναντι στον πόλεμο και την ειρήνη. Να ανακαλύψουν επίσης ποια είναι διαχρονικά η στάση του ανθρώπου απέναντι στον πόλεμο. Για τα τραγούδια και τις ταινίες που προτάθηκαν, βλέπε την ενότητα Κείμενα.

1^η ενότητα – 1^η και 2^η φάση: Αξίες σχετικές με την αγωνιστικότητα που επιδεικνύεται στον πόλεμο (ηρωισμός, πατριωτισμός, αυτοθυσία) σε έργα της μεσαιωνικής και νεότερης ελληνικής λογοτεχνικής παραγωγής (δύο ώρες στο εργαστήριο πληροφορικής)

1^η φάση: Κατά τη φάση αυτή δουλέψαμε ομαδικά στο εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου μας το [1^ο φύλλο εργασίας](#) κάθε ομάδας στο περιβάλλον wiki. Στο φύλλο εργασίας επιλέχθηκε ως λογοτεχνικό είδος το δημοτικό τραγούδι (διαφορετικών ιστορικών περιόδων) που σχετίζεται με την περιγραφή και την εξύμνηση ηρωικών κατορθωμάτων: ακριτικό, ιστορικό και κλέφτικο.

Αν και δεν περιλαμβάνεται στην ύλη της Λογοτεχνίας Β' Λυκείου η ενότητα δημοτικά τραγούδια και αν και θα μπορούσε να παραλειφθεί από το σενάριο, θεώρησα καλό να ασχοληθούμε μια ώρα και με την επίδραση του πολέμου σε αυτό το ποιητικό είδος γιατί: α) είναι γνώριμο και ευχάριστο ανάγνωσμα για τους μαθητές· β) ήθελα να διακρίνουν ότι διαχρονικά η ποίηση επηρεάζεται θεματικά από τον πόλεμο. Οι μαθητές μελέτησαν ανά ομάδες 2-3 δημοτικά τραγούδια και απάντησαν στα ζητούμενα του 1ου φύλλου εργασίας που βρίσκονταν αναρτημένα σε φακέλους με τα

ονόματα των ομάδων τους. Οι μαθητές απάντησαν σε όλα τα ζητούμενα του φύλλου εργασίας σε μορφή σχολίου κάτω από κάθε ερώτημα στο χώρο του wiki.

2^η φάση: Παρουσίαση των ευρημάτων και συμπερασμάτων κάθε ομάδας. Οι μαθητές δεν έφτιαζαν – αν και ήταν ζητούμενο – παρουσιάσεις τύπου PowerPoint ως τελικό προϊόν, καθώς το θεώρησαν εξαιρετικά χρονοβόρο και παρουσίασαν τις εργασίες τους εκφωνώντας τις στην ολομέλεια ενώ οι συμμαθητές τους των άλλων ομάδων παρακολουθούσαν τις εργασίες στο wiki. Εκφωνώντας το κείμενό τους διατυπώνουν τα ευρήματά και τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξαν αφού ακολούθησαν την υποδεικνυόμενη από το φύλλο εργασίας πορεία εργασιών. Χρησιμοποιούν στοιχεία-αποσπάσματα από το κείμενό τους και αναφέρονται στα ευρήματά τους από τις διαδικτυακές πηγές που αξιοποίησαν προκειμένου να τεκμηριώσουν τις θέσεις ή τις διαπιστώσεις τους. Στην ουσία κάθε ομάδα παράγει προφορικό κείμενο, στο οποίο περιγράφει, αναλύει και επιχειρηματολογεί.

2^η ενότητα – 1^η και 2^η φάση: Κριτική του πολέμου-αντιπολεμικές ιδέες και αξίες στη νεότερη και σύγχρονη ελληνική λογοτεχνία-ποίηση (δύο ώρες στο εργαστήριο πληροφορικής)

1^η φάση: Κατά τη φάση αυτή δουλέψαμε ομαδικά στο εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου μας. Οι μαθητές απάντησαν στα ζητούμενα του [2^{ου} φύλλου εργασίας](#) στο wiki. Συγκεκριμένα προσέγγισαν την εμπειρία του πολέμου σε δοσμένα από την εκπαιδευτικό προς επεξεργασία ποιήματα του Ελύτη, Ρίτσου, Σεφέρη, Βρεττάκου και Βαφόπουλου επιλέγοντας ένα κάθε ομάδα. Συσχέτισαν την εμπειρία του πολέμου όπως αποτυπώνεται στο ποίημα με τα βιώματα του ποιητή, τα συναισθήματα του απέναντι στην εμπειρία του πολέμου και το ιστορικό πλαίσιο της εποχής. Δυσκολεύτηκαν τέλος να βρουν και να παραθέσουν ένα παράλληλο πολυτροπικό κείμενο και να το παραλληλίσουν ως προς τις αξίες που εκφράζουν με το δοθέν κείμενο.

2^η φάση: Παρουσίαση του προϊόντος της κριτικής επεξεργασίας στην οποία υπέβαλε κάθε ομάδα το κείμενό της. Οι μαθητές δεν έφτιαξαν – αν και ήταν ζητούμενο – παρουσιάσεις τύπου PowerPoint ως τελικό προϊόν, καθώς το θεώρησαν εξαιρετικά χρονοβόρο και παρουσίασαν τις εργασίες τους εκφωνώντας τες στην ολομέλεια ενώ οι συμμαθητές τους των άλλων ομάδων παρακολουθούσαν τις εργασίες στο wiki. Εκφωνώντας το κείμενό τους διατυπώνουν τα ευρήματά και τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξαν αφού ακολούθησαν την υποδεικνυόμενη από το φύλλο εργασίας πορεία εργασιών. Χρησιμοποιούν στοιχεία-αποσπάσματα από το κείμενό τους και αναφέρονται στα ευρήματά τους από τις διαδικτυακές πηγές που αξιοποίησαν προκειμένου να τεκμηριώσουν τις θέσεις ή τις διαπιστώσεις τους. Στην ουσία κάθε ομάδα παράγει προφορικό κείμενο, στο οποίο περιγράφει, αναλύει και επιχειρηματολογεί.

2^η ενότητα – 1^η και 2^η φάση: Κριτική του πολέμου-αντιπολεμικές ιδέες και αξίες στη νεότερη και σύγχρονη ελληνική λογοτεχνία-πεζογραφία (δύο ώρες στο εργαστήριο πληροφορικής).

1^η φάση: Κατά τη φάση αυτή δουλέψαμε ομαδικά στο εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου μας. Οι μαθητές απάντησαν στα ζητούμενα του 3^{ου} φύλλου εργασίας στο wiki. Συγκεκριμένα προσέγγισαν την εμπειρία του πολέμου σε δοσμένα από την εκπαιδευτικό προς επεξεργασία πεζά κείμενα από το ψηφιακό σχολικό εγχειρίδιο: Στρατής Μυριβήλης-Η ζωή εν τάφω, Ηλίας Βενέζης-Το νούμερο 31328 (Κεφάλαιο ΙΖ), Γιάννης Μπεράτης-Το πλατύ ποτάμι, Αντώνης Σαμαράκης-Το ποτάμι. Τα πεζά αυτά τα είχα αναθεσει (ένα ανά ομάδα) να τα μελετήσουν στο σπίτι πριν τη συνάντηση στο εργαστήριο καθώς ο σχολικός χρόνος είναι περιορισμένος.

2^η φάση: Παρουσίαση του προϊόντος της κριτικής επεξεργασίας στην οποία υπέβαλε κάθε ομάδα το κείμενό της. Οι μαθητές δεν έφτιαξαν – αν και ήταν ζητούμενο – παρουσιάσεις τύπου PowerPoint ως τελικό προϊόν, καθώς το θεώρησαν εξαιρετικά χρονοβόρο και παρουσίασαν τις εργασίες τους εκφωνώντας τες στην ολομέλεια ενώ

οι συμμαθητές τους των άλλων ομάδων παρακολουθούσαν τις εργασίες στο wiki. Εκφωνώντας το κείμενό τους διατυπώνουν τα ευρήματά και τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξαν αφού ακολούθησαν την υποδεικνυόμενη από το φύλλο εργασίας πορεία εργασιών. Χρησιμοποιούν στοιχεία-αποσπάσματα από το κείμενό τους και αναφέρονται στα ευρήματά τους από τις διαδικτυακές πηγές που αξιοποίησαν προκειμένου να τεκμηριώσουν τις θέσεις ή τις διαπιστώσεις τους. Στην ουσία κάθε ομάδα παράγει προφορικό κείμενο, στο οποίο περιγράφει, αναλύει και επιχειρηματολογεί.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ-ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

- Ιστορικά δημοτικά τραγούδια:

http://www.myriobiblos.gr/afieromata/dimotiko/txt_istorika_next.html

- Ιστορικά δημοτικά τραγούδια:

<http://agiabarbarapatras.blogspot.com/2009/03/1.html>

- Ιστορικά δημοτικά τραγούδια Αρκαδίας:

http://m-diamantopoulou.blogspot.com/2011/03/blog-post_23.html

- Ακριτικά τραγούδια:

http://www.myriobiblos.gr/afieromata/dimotiko/txt_akritika.html

- Ακριτικά τραγούδια:

<http://sites.google.com/site/papasimakis/ακριτικατραγουδια><http://sites.google.com/site/papasimakis/%CE%B1%CE%BA%CF%81%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%84%CF%81%CE%B1%CE%B3%CE%BF%CF%85%CE%B4%CE%B9%CE%B1>

- Το κλέφτικο τραγούδι:

<http://arcadia.ceid.upatras.gr/arkadia/culture/music/kleftiko.htm>

- Στίχοι δημοτικών τραγουδιών - Κλέφτικα:

http://www.xorio.gr/index.php?option=com_content&view=category&id=51&Itemid=78

- Κλέφτικα τραγούδια από τη συλλογή του Σταμάτη Μακρή:

[HTTP://ARCADIA.CEID.UPATRAS.GR/ARKADIA/CULTURE/KLEFTIKA-MAKRIS.HTML](http://ARCADIA.CEID.UPATRAS.GR/ARKADIA/CULTURE/KLEFTIKA-MAKRIS.HTML)

1. ΚΑΘΕ ΟΜΑΔΑ ΝΑ ΕΠΙΛΕΞΕΙ 2-3 ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΚΑΙ ΝΑ ΤΑ ΜΕΛΕΤΗΣΕΙ. ΣΤΗ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΝΑ ΕΝΤΟΠΙΣΕΤΕ ΣΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΣΑΣ ΛΕΞΕΙΣ ΠΟΥ ΠΕΡΙΓΡΑΦΟΥΝ Ή ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΖΟΥΝ ΤΟΥΣ ΠΟΛΕΜΙΚΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ. ΕΠΙΛΕΞΤΕ ΟΣΕΣ ΘΕΩΡΕΙΤΑΙ ΠΙΟ ΣΤΕΝΑ ΔΕΜΕΝΕΣ ΜΕ ΤΟ ΣΥΝΑΦΕΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΕΔΙΟ (ΜΑΧΗ, ΠΟΛΕΜΟΣ, ΑΓΩΝΑΣ ΚΛΠ.).
2. ΜΕΤΑΒΕΙΤΕ ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΈΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ ΤΗΣ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΔΗΜΩΔΟΥΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ:
[HTTP://WWW.GREEK-LANGUAGE.GR/GREEKLANG/MEDIEVAL_GREEK/KRIARAS/INDEX.HTML.](http://www.greek-language.gr/greeklang/medieval_greek/kriaras/index.html)
ΣΤΗ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΝΑΖΗΤΗΣΤΕ ΤΙΣ ΛΕΞΕΙΣ ΠΟΥ ΕΝΤΟΠΙΣΑΤΕ Ή ΚΑΙ ΆΛΛΕΣ ΛΕΞΕΙΣ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΜΕ ΤΟ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΕΔΙΟ ΕΙΡΗΝΗ - ΠΟΛΕΜΟΣ. ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΤΕ ΜΟΝΟ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΛΕΞΗΣ ΩΣ ΕΞΗΣ: Π.Χ *ΠΟΛΕΜ*, *ΜΑΧ* ΚΛΠ. ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ ΈΧΕΙ ΣΥΜΒΕΙ ΚΑΠΟΙΑ ΣΗΜΑΣΙΑΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΣΕ ΌΡΟΥΣ ΠΟΥ ΔΙΑΤΗΡΟΥΝΤΑΙ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ Ή ΟΤΙ ΑΠΟΔΙΔΕΤΑΙ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑΚΗ ΦΟΡΤΙΣΗ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΙΣ ΊΔΙΕΣ Ή ΠΑΡΟΜΟΙΕΣ ΛΕΞΕΙΣ;
3. ΣΥΓΚΡΙΝΕΤΕ ΤΑ ΕΡΜΗΝΕΥΜΑΤΑ ΣΤΟ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ ΜΕ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ ΕΡΜΗΝΕΥΜΑΤΑ ΣΤΟ ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ [HTTP://WWW.GREEK-LANGUAGE.GR/GREEKLANG/MODERN_GREEK/TOOLS/LEXICA/TRIANTAFYLLIDES/INDEX.HTML.](http://www.greek-language.gr/greeklang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/index.html)
4. ΠΟΙΕΣ ΣΗΜΑΣΙΑΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΠΑΡΑΤΗΡΕΙΤΕ; ΠΟΙΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΟΝ «ΚΟΣΜΟ», ΔΗΛΑΔΗ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΙΝΑΙ ΔΥΝΑΤΟΝ ΝΑ ΔΗΛΩΝΟΥΝ ΑΥΤΕΣ ΟΙ ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ;
5. ΠΩΣ ΑΝΑΠΑΡΙΣΤΑΤΑΙ/ΑΝΑΠΑΡΙΣΤΑΝΤΑΙ Ο/ΟΙ ΑΓΩΝΙΣΤΗΣ/ΕΣ ΣΤΟ ΠΟΙΗΜΑ: ΕΝΤΟΠΙΣΤΕ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΜΕ ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΑΠΟΔΙΔΕΤΑΙ Η

ΜΟΡΦΗ Η Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΟΥΣ. ΤΙ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΦΑΙΝΕΤΑΙ ΠΩΣ ΕΪΧΑΝ ΣΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΩΝ ΛΑΪΚΩΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΩΝ;

6. ΑΝ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΕ ΠΟΛΕΜΟΥΣ ΚΑΙ ΜΑΧΕΣ, ΜΕ ΠΟΙΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΟΝΤΑΙ;
7. ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ Ο ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ ΤΩΝ ΠΟΛΕΜΙΣΤΩΝ (ΑΚΡΙΤΕΣ, ΚΛΕΦΤΕΣ ΚΑΙ ΑΡΜΑΤΟΛΟΙ, ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΤΟΥ '21) ΕΚΦΡΑΖΕΙ ΚΑΠΟΙΑ ΠΡΟΤΥΠΙΑ, ΙΔΕΕΣ ΚΑΙ ΑΞΙΕΣ ΠΟΥ ΕΜΠΝΕΟΥΝ ΤΗ ΛΑΪΚΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ;

ΑΦΟΥ ΚΑΝΕΤΕ ΤΑ ΣΧΟΛΙΑ ΣΑΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ ΣΤΟ WIKI, ΑΠΟΤΥΠΩΣΤΕ ΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΑΣ ΣΕ ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ (ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΒΑΣΙΚΩΝ ΙΔΕΩΝ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΑ ΤΩΝ ΘΕΣΕΩΝ ΣΑΣ). ΑΝ ΤΟ ΚΡΙΝΕΤΕ ΣΚΟΠΙΜΟ, ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΤΟ ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΕΤΕ ΚΑΙ ΜΕ ΟΠΤΙΚΟ Ή ΑΚΟΥΣΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ. ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΤΕ ΤΟ ΡΡΤ ΣΑΣ ΣΤΟ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΣΑΣ.

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ- ΠΟΙΗΣΗ

- Ποίηση:
 - [Γ. Βαφόπουλος, «Η ελεγεία των αδερφών»](#),
 - [Ν. Βρεττάκος, «Ειρήνη»](#),
 - [Ο. Ελύτης, «Το Άξιον εστί»](#),
 - [Γ. Ρίτσος, «Ρωμοσύνη»](#),
 - [Γ. Σεφέρης, «Τελευταίος Σταθμός»](#).

1. ΚΑΘΕ ΟΜΑΔΑ ΝΑ ΕΠΙΛΕΞΕΙ ΕΝΑ ΠΟΙΗΜΑ ΚΑΙ ΝΑ ΤΟ ΜΕΛΕΤΗΣΕΙ.
2. ΠΩΣ ΕΜΦΑΝΙΖΕΤΑΙ Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΣΤΟ ΠΟΙΗΜΑ: ΩΣ ΜΝΗΜΗ Ή ΩΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΒΙΩΜΑ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΗ; ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΕΙΤΕ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΡΟΝΙΑ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ Ή ΠΡΩΤΗΣ ΈΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ. ΤΙ ΣΥΜΠΕΡΑΙΝΕΤΕ;
3. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΠΙΘΑΝΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΗ ΣΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ/ΤΗΝ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ; ΑΠΟ ΠΟΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΠΡΟΚΥΠΤΕΙ ΤΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΣ;
4. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΣΤΑΣΗ, ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ; ΝΑ ΕΝΤΟΠΙΣΕΤΕ ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ Ή ΆΛΛΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΜΕ ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΔΗΛΩΝΟΝΤΑΙ Η ΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΑΥΤΑ.
5. ΑΝΑΖΗΤΗΣΤΕ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ - ΠΟΙΗΤΗ, ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΓΡΑΦΤΗΚΕ ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ. ΠΟΙΟΙ ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΙ ΠΡΟΚΥΠΤΟΥΝ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΣΤΑΣΕΙΣ, ΤΙΣ ΙΔΕΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΚΦΡΑΖΕΙ Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΛΑΪΣΙΟ Ή ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΤΟΥ ΒΙΩΜΑΤΑ;
6. ΒΡΕΙΤΕ ΈΝΑ «ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ» ΠΟΛΥΤΡΟΠΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ (ΤΡΑΓΟΥΔΙ, ΜΕΛΟΠΟΙΗΜΕΝΟ ΠΟΙΗΜΑ, ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΈΡΓΟ, ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΤΑΙΝΙΑ, ΚΟΜΙΚ) Ή ΕΙΚΑΣΤΙΚΟ ΈΡΓΟ. ΩΣ «ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ» ΕΝΝΟΣΟΥΜΕ ΈΝΑ ΆΛΛΟ ΈΡΓΟ, ΤΟ ΟΠΟΙΟ ΠΡΟΣΕΓΓΙΖΕΙ ΤΟ ΊΔΙΟ ΘΕΜΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΆΛΛΗ ΟΠΤΙΚΗ Ή ΜΕ ΤΗΝ ΊΔΙΑ ΟΠΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ. ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΤΕ ΤΗ ΜΕΧΡΙ ΤΩΡΑ ΓΝΩΣΗ ΚΑΙ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΣΑΣ, ΑΝΤΑΛΛΑΞΤΕ ΑΠΟΨΕΙΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΤΕΡΟ ΤΡΟΠΟ ΈΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΤΕΙΤΕ ΤΙΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ.
7. ΞΕΗΓΗΣΤΕ ΣΕ ΠΟΙΑ ΣΗΜΕΙΑ Ή ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΈΓΚΕΙΤΑΙ Ο ΠΑΡΑΛΛΗΛΙΣΜΟΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΟ ΑΡΧΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΈΡΓΟ ΜΕ ΤΟ ΟΠΟΙΟ ΤΟ ΣΥΣΧΕΤΙΖΕΤΕ. ΠΡΟΣΠΑΘΗΣΤΕ ΝΑ ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΤΕ ΤΙΣ ΑΞΙΕΣ ΠΟΥ ΕΚΦΡΑΖΕΙ ΚΑΘΕ ΈΡΓΟ.

ΑΦΟΥ ΚΑΝΕΤΕ ΤΑ ΣΧΟΛΙΑ ΣΑΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ ΣΤΟ WIKI, ΑΠΟΤΥΠΩΣΤΕ ΤΑ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΕ ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ (ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΒΑΣΙΚΩΝ ΙΔΕΩΝ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΑ ΤΩΝ ΘΕΣΕΩΝ ΤΟΥΣ), ΕΝΩ, ΑΝ ΤΟ ΚΡΙΝΕΤΕ ΣΚΟΠΙΜΟ, ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΤΟ ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΕΤΕ ΚΑΙ ΜΕ ΟΠΤΙΚΟ Ή ΑΚΟΥΣΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ.

3^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ-ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

- Πεζογραφία:

- Στρατής Μυριβήλης-Η ζωή εν τάφω,
- Ηλίας Βενέζης- Το νούμερο 31328 (Κεφάλαιο ΙΖ),
- Γιάννης Μπεράτης-Το πλατύ ποτάμι,
- Αντώνης Σαμαράκης-Το ποτάμι

1. ΚΑΘΕ ΟΜΑΔΑ ΝΑ ΕΠΙΛΕΞΕΙ ΕΝΑ ΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΝΑ ΤΟ ΜΕΛΕΤΗΣΕΙ.
 2. ΠΩΣ ΕΜΦΑΝΙΖΕΤΑΙ Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΣΤΟ ΔΙΗΓΗΜΑ/ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ: ΩΣ ΜΝΗΜΗ Ή ΩΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΒΙΩΜΑ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ; ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΕΙΤΕ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΡΟΝΙΑ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ Ή ΠΡΩΤΗΣ ΈΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ. ΤΙ ΣΥΜΠΕΡΑΙΝΕΤΕ;
 3. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΠΙΘΑΝΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΣΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ/ΤΗΝ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ; ΑΠΟ ΠΟΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΠΡΟΚΥΠΤΕΙ ΤΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ ΣΑΣ;
 4. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΣΤΑΣΗ, ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ; ΝΑ ΕΝΤΟΠΙΣΕΤΕ ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ Ή ΆΛΛΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΜΕ ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΔΗΛΩΝΟΝΤΑΙ Η ΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΑΥΤΑ.
 5. ΑΝΑΖΗΤΗΣΤΕ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ, ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΓΡΑΦΤΗΚΕ ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ. ΠΟΙΟΙ ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΙ ΠΡΟΚΥΠΤΟΥΝ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΣΤΑΣΕΙΣ, ΤΙΣ ΙΔΕΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΚΦΡΑΖΕΙ Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ Ή ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΤΟΥ ΒΙΩΜΑΤΑ;
- ΑΦΟΥ ΚΑΝΕΤΕ ΤΑ ΣΧΟΛΙΑ ΣΑΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ ΣΤΟ WIKI, ΑΠΟΤΥΠΩΣΤΕ ΤΑ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΕ ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ (ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΒΑΣΙΚΩΝ

ΙΔΕΩΝ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΑ ΤΩΝ ΘΕΣΕΩΝ ΤΟΥΣ), ΕΝΩ, ΑΝ ΤΟ ΚΡΙΝΕΤΕ ΣΚΟΠΙΜΟ,
ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΤΟ ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΕΤΕ ΚΑΙ ΜΕ ΟΠΤΙΚΟ Ή ΑΚΟΥΣΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ.

Z. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Η «σπονδυλωτή» μορφή του σεναρίου και η σχετική αυτονομία κάθε ενότητας σε σχέση με τις προηγούμενες και τις επόμενες επιτρέπει τη μη γραμμική εφαρμογή του. Οι διδάσκοντες/ουσες μπορούν να επιλέξουν να υλοποιήσουν ορισμένες μόνο από τις προτεινόμενες δραστηριότητες, να τις παραλλάξουν, να τις βελτιώσουν και να τις συμπληρώσουν ή να τις εφαρμόσουν σε μια πιο συντομευμένη μορφή.

Η μορφή που έχουν οι δραστηριότητες αυτές μπορεί να τροποποιηθεί κατάλληλα, ανάλογα με τη σχολική τάξη στην οποία θα απευθύνονται και την επιλογή υλικού από τον εκπαιδευτικό ή και από τους μαθητές. Υπάρχει και η δυνατότητα οι επιμέρους δραστηριότητες να ανατεθούν (από τον ίδιο ή διαφορετικούς διδάσκοντες) σε μαθητές διαφορετικών τμημάτων και τάξεων και κάθε τάξη να προσεγγίσει οικείο με την προβλεπόμενη διδακτέα ύλη περιεχόμενο. Σε αυτήν την περίπτωση θα ήταν όχι απλώς χρήσιμη, αλλά σκόπιμη η σύνθεση των επιμέρους εργασιών σε μια σύνθετη συλλογική εργασία. Για τον σκοπό αυτό, το σύνολο των εμπλεκόμενων στο προτεινόμενο σχέδιο εργασίας (μαθητές και διδάσκοντες) θα χρειαστεί να αναλάβει τη δημιουργία και τη συντήρηση ενός ιστότοπου.

H. ΚΡΙΤΙΚΗ

Λόγω αδυναμίας χρήσης του εργαστηρίου τόσες ώρες όσες απαιτούσε η εφαρμογή του σεναρίου, καταλήξαμε σε ένα ενδεικτικό προγραμματισμό με τον υπεύθυνο του εργαστηρίου ο οποίος δεν ακολουθήθηκε, με αποτέλεσμα το σενάριο να μην ολοκληρωθεί και να εστιάσουμε με το τμήμα στα φύλλα εργασίας και στις δραστηριότητες που αφορούσαν τη Λογοτεχνία και όχι τη Νεοελληνική Γλώσσα.

Επίσης υπήρξε αδυναμία ολοκλήρωσης των δραστηριοτήτων και συγκεκριμένα παραλείφθηκε το τελικό ζητούμενο κάθε φύλλου εργασίας για σύνθεση παρουσίασης

και η ανακοίνωση των αποτελεσμάτων της έρευνας τους έγινε κατευθείαν από το wiki.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κουτσογιάννης, Δ. 2011. ΤΠΕ και γλωσσική διδασκαλία: Οι τρεις αλληλένδετοι κύκλοι. Στο Κουτσογιάννης, Δ., Παυλίδου, Μ. & Ι. Χαλσισιάνη, *Μελέτη για την αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση: γενικό πλαίσιο και ιδιαιτερότητες*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Frey, K. 1998. *Η «Μέθοδος Project»*. Μια μορφή συλλογικής εργασίας στο σχολείο ως θεωρία και πράξη. Θεσσαλονίκη: Αδελφοί Κυριακίδη